

SR Energy AB
[Redacted]

Tidigt yttrande över samrådsunderlag

Samrådsunderlag inför tillståndsansökan för vindpark Högaberget i Flens kommun kom in till Länsstyrelsen den 21 januari 2025. Vid granskning av samrådsunderlaget ser vi att det behöver kompletteras, se rubriken *Kompletteringsbehov Samrådsunderlag*.

Under rubriken *Innehåll Miljökonsekvensbeskrivning* lyfter vi de utredningar, miljöaspekter och underlag vi identifierat redan nu inför ert vidare arbete med miljökonsekvensbeskrivningen. Notera att vi återkommer senare i samrådsskedet med ställningstagande kring frågan om betydande miljöpåverkan och lämnar i samband med det ytterligare medskick om innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen.

För att lämna in kompletteringar i ärendet får ni gärna använda länsstyrelsernas [e-tjänst för komplettering eller yttrande i ärende](#). I e-tjänsten anger ni Länsstyrelsen Södermanlands län och diarienummer 667-2025. Ni hittar e-tjänsten via länken här ovanför, eller i vår [e-tjänstportal](#) (www.lansstyrelsen.se/e-portal).

Kompletteringsbehov Samrådsunderlag

Länsstyrelsen bedömer att samrådsunderlaget behöver kompletteras enligt följande.

1. Det behöver tydligare framgå vilka provningar är aktuella redan i samrådet. Av samrådsunderlaget ser det ut som att verksamheten kan innebära vattenverksamhet och kräva strandskyddsdispens.

Om verksamheten kräver tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken ska verksamheten provas av mark- och miljödomstolen. Tillåtligheten enligt strandskyddsbestämmelserna 7 kap 13 § miljöbalken ska också avgöras inom ramen för provningen.

2. Grundläggning av kraftverken kan leda till påverkan av grundvatten och detta behöver utredas. Under 6.2 Utredningar ska punkten grundvattenpåverkan stå med.
3. Schakt under grundvattenytan som påverkar naturliga yt- eller grundvattenuttrinningen definieras som vattenverksamhet som kräver ett tillstånd enligt 11 kap miljöbalken.
4. Det framgår inte av samrådsunderlaget vilka våtmarksområden kan komma att påverkas. Vilka våtmarksområden som kan komma att påverkas behöver framgå av samrådsunderlaget. Åtgärder i en våtmark definieras som vattenverksamhet som kräver ett tillstånd enligt 11 kap miljöbalken.
5. Inga nya vattenförekomster är utpekade i området, så det är de vatten som tas upp i avsnitt 4.6 hydrologi och hydrogeologi som omfattas av MKN vatten. Samrådsunderlaget behöver beskriva den påverkan på MKN som förväntas av projektet.

I och med att den exakta placeringen inte är klar räcker det med en allmän beskrivning av möjlig påverkan på MKN vatten. När den slutliga placeringen är klar, kanske i samband med vattenverksamhetsprövning, behöver påverkan på MKN beskrivas mer noggrant, på kvalitetsfaktornivå.

6. Länsstyrelsen saknar beskrivning av vilka avgränsningar som görs i samrådskretsen; vilka som anses särskilt berörda, vilka myndigheter, verksamheter, föreningar etc som bjuds in. Detta kan diskuteras vid samrådsmöte med myndigheter eller kompletteras i samrådsunderlag.
7. Samrådsunderlaget behöver kompletteras med beräkningar av ekvivalent ljudnivå vid närliggande bostäder och utbredningszon för 40 dBA. Buller är en betydande miljöeffekt och ljudberäkningar är nödvändigt underlag för bedömning av om samrådskrets särskilt berörda är tillräcklig. 8 § 6 miljöbedömningsförordningen (2017:966).
8. Samrådsunderlaget behöver kompletteras med beräkningar av rörliga skuggor. Samma skäl som punkt 7 ovan.

9. Det planerade verksamhetsområdet ligger inom flyghinderområden för Västerås flygplats respektive Stockholm Skavsta flygplats. Enligt samrådsunderlaget har hinderremiss skickats ut i december 2024, vi förutsätter att även berörda flygplatser får del av remissen.
10. Det saknas i samrådsunderlaget uppgifter om på vilka fastigheter verksamheten planeras.
11. Det är viktigt att det i samrådsunderlaget framgår hur allmänheten kan ta del av samrådsunderlaget och när sista datum att lämna synpunkter är. Kompletteras i samrådsunderlaget.
12. I samrådsunderlaget anges den regionala energi- och klimatstrategin Ett klimatneutralt Södermanland 2045 som referens i sista stycket av avsnitt 1.3.2. Fotnoten sitter dock fel, av strategin framgår det som skrivs högre upp i stycket – att vindkraftsutvecklingen i Södermanland hittills gått långsamt och att majoriteten av elproduktionen i länet kommer från kraftvärmeverk. Det nämns inte i strategin att förnybar energi är en del av Flens kommuns hållbarhetsprogram.

Innehåll Miljökonsekvensbeskrivning, MKB

Länsstyrelsen informerar nedanför om miljöaspekter som behöver belysas i prövningen och förutsättningar för området. Vi informerar också om befintligt underlag att ta hänsyn till i prövningen. Observera att vi återkommer angående innehåll i MKB ett senare skede av samrådet.

Kulturmiljö – arkeologisk utredning

I det område där vindkraftsparken planeras finns idag inga registrerade kulturhistoriska lämningar, däremot i delar av omgivande landskap och då företrädesvis i nordväst. Här ligger främst förhistoriska boplatser från stenåldern.

Det nu aktuella området förväntas innehålla olika typer av kulturhistoriska lämningar och för att fastställa fornlämningsbilden kommer Länsstyrelsen att ställa krav på en arkeologisk utredning enligt 2 kapitlet 11 § kulturmiljölagen. I den senare paragrafen står att *Ett beslut om arkeologisk utredning fattas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska i beslutet ange vem som ska utföra utredningen.*

Resultatet från den arkeologiska utredningen kommer att ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta bedömning av projektet ur kulturmiljösynpunkt.

Då området är stort genomförs vid arkeologisk utredning först en genomgång av relevanta arkiv och historiskt kartmaterial samt relevant litteratur. Detta följs av en fältinventering av hela området för att fånga upp synliga fornlämningar och andra kulturhistoriska komponenter samt terränglägen där fornlämning kan finnas dold under mark. Därefter görs en utredningsgrävning av de senare partierna som berörs fysiskt av anläggningar, vägar och liknande till vindkraftsparken. Omfattningen av utredningsgrävningen fastställs i samråd med verksamhetsutövaren. För markförlagda ledningar brukar 8–10 meter vara en normal bredd på området vid utredningsgrävning.

Länsstyrelsen utser arkeologisk aktör genom direktval om kostnaden för uppdraget understiger fem prisbasbelopp exklusive moms. Ligger kostnaden mellan 5–20 prisbasbelopp exklusive moms tillfrågas verksamhetsutövaren om de vill ha en upphandling (upphandlingsliknande förfarande anpassat till kulturmiljölagen) eller om direktval kan tillämpas. Överstiger kostnaden 20 prisbasbelopp exklusive moms genomförs en upphandling.

Det finns inte något krav från Länsstyrelsens sida att samtliga moment för en arkeologisk utredning beställs samtidigt utan det är en fördel att vid stora projekt dela upp det i två omgångar. Tillämpas upphandling kan uppdraget villkoras med att den som vinner anbudet för arkiv- och kartstudier samt fältinventering också tilldelas nästa moment som är utredningsgrävning. Härigenom slipper vi en andra upphandling, däremot måste Länsstyrelsen hantera det i ett separat ärende men den tidsåtgången är liten sett i förhållande till vad ytterligare en upphandling skulle innebära. Tidsåtgången för att genomföra en upphandling till dess att ett beslut föreligger är vanligen 3–4 månader.

En arkeologisk utredning beställs hos Länsstyrelsen via e-tjänsten [Förfrågan om fornlämning \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/forfragan-om-fornlamning).

Om ni så önskar berättar vi gärna mer om detta vid samrådsmötet.

Energi- och klimat

Information om underlag

Länsstyrelsen reviderar just nu den regionala energi- och klimatstrategin för Södermanlands län. Beslut om reviderad strategi kommer att tas i juni 2025. Remiss av förslag till reviderad strategi finns tillgänglig fram till 2 maj 2025 på länsstyrelsens webbplats [Energi- och klimatomställning | Länsstyrelsen Södermanland](#)

Under 2024 tog alla region- och lokalnätsbolag fram nätutvecklingsplaner. Nätutvecklingsplanerna beskriver utvecklingen i nätet i ett 10-årsperspektiv. Flera nätägare beskriver att anslutning av förnybar elproduktion kan vara en utmaning. Energikontoret i Mälardalen har gjort en sammanställning av nätutvecklingsplanerna i Östra Mellansverige. Rapporten finns på deras webbplats [Energikontoret i Mälardalen](#)

Nätutvecklingsplanen för Vattenfall Eldistribution finns tillgänglig på deras webbplats [Nätutvecklingsplan | Vattenfall Eldistribution](#)

Nätanslutning

Länsstyrelsen anser att anslutning till elnätet bör utredas inför och beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen eftersom det är en nödvändig följdverksamhet. Nätanslutningen kan påverka andra aspekter som inkluderas i miljökonsekvensbeskrivningen, t.ex. hur anslutningsledningar behöver dras. Därför bör rimliga alternativ för nätanslutning tas med tidigt i processen.

Möjligheten till anslutning kan också påverka tidpunkten för driftsättning av anläggningen. Flera nätägare har i de nyligen framtagna nätutvecklingsplanerna aviserat att anslutning av förnybar energi till elnätet kan vara en utmaning.

Klimatpåverkan i MKB

Som beskrivs i samrådsunderlaget är det angeläget att produktion av ny fossilfri el kommer till i Sverige. En stor ökning av elanvändningen bedöms behövas för omställningen till fossilfrihet inom industri- och transportsektorerna. I Södermanlands län produceras en liten andel av den el som används inom länet. Vindkraft står för en liten del av detta.

Som beskrivs i samrådsunderlaget har anläggningen en positiv nettoeffekt när det gäller klimatpåverkan. Länsstyrelsen anser att

miljökonsekvensbeskrivningen dock också bör inkludera en beskrivning av den negativa klimatpåverkan som anläggning, drift och avveckling av anläggningen kan medföra, samt vilka åtgärder som planeras vidtas för att minimera påverkan. Det kan t.ex. handla om påverkan på klimatet från transporter samt avverkning av skog samt åtgärder för att minska dessa.

Förutsättningar i området – naturvärden, områdesskydd, inventeringar och friluftsliv

Områdesbeskrivning

Projektområdet benämnt "Högaberget" ligger inom ett större sammanhängande skogsområde mellan tätorten Flen och 6-7 km sydöst ut mot sjön Uren. Det finns inga allmänna bilvägar i området och det har idag till stor del en karaktär som ett ostört naturområde. Via skogsvägar som används för skogsbruket är området förhållandevis lättillgängligt till fots och nyttjas därför för rekreation, motion och jakt. Skogen är en talldominerad barrblandskog, med flera större sammanhängande lav- och risdominerade hållmarker med inslag av fuktigare områden som sumpskogar och myrmarker. I området finns flera mindre sjöar.

Översiktsplan

I samrådsunderlaget avsnitt 4.1.1 "Översiktsplan" saknas en redovisning av att en betydande del av projektområdet i Flens kommuns översiktsplan är utpekad som närrekreationsområde. (Kap. 1.2 En strategi för kommunens utveckling). Kopplat till översiktsplanen finns även ett ställningstagande kring "Friluftsliv i skog, mark och på vatten", att: "Flens kommun ska säkra områden för friluftsaktiviteter genom att värna om möjligheterna till att utöva fysisk aktivitet nära hemmet vid frågor om ändrad markanvändning. Kommande planering bör inriktas på att säkra närströvområden intill tätorterna och att värna om övriga möjligheter att utöva fysisk aktivitet i natur och i anläggningar". Detta behöver redovisas i MKB.

I MKB behöver friluftslivet i närområdet beskrivas ytterligare samt hur en vindkraftsetablering påverkar möjligheterna att utöva friluftsliv i närområdet.

Grön infrastruktur

Som ett stöd i beskrivning och bedömning av projektets lokalisering i landskapet finns från länsstyrelsen ett underlag som tagits fram

inom arbetet med Grön infrastruktur. Detta material finns på länsstyrelsens webbsida: <https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/samhalle/planera-bygga-och-bo/gron-infrastruktur.html>

Från detta arbete kan särskilt nämnas en rapport *Friluftsliv - Tillgång till natur* (27-2022). Där finns bl a en analys av länets opåverkade områden (karta 6) som visar att ett sådant opåverkat område i stora delar överlappar med projektområdet.

Riksintressen och områdesskydd

Aktuella riksintressen och beslutade områdesskydd inom 5 km från projektområdet presenteras i Tabell 1 och karta 12. Upplysningsvis har länsstyrelsen i dagsläget inga pågående processer om bildande av områdesskydd inom området. Utifrån den nya Nationella strategin för formellt skydd av skog med äganderätt och frivillighet i fokus kan det inte uteslutas att sådana processer initieras framöver.

Naturvärdesinventering och artinventeringar

Planerad naturvärdesinventering och planerade inventeringar av fåglar och fladdermöss är mycket viktiga för att kunna bedöma projektets miljöpåverkan. Det finns inga andra aktuella standardiserade fågelinventeringar ifrån området. Tillgängliga data från fr.a. Artportalen visar på förekomster av karaktäristiska arter för skogen som t.ex. skogshöns (tjäder och orre), hackspettar, skogsmesar och rovfågel som bivråk, havsörn och fiskgjuse inom området och dess närmaste omgivning. Området är inte känt som ett flyttfågelstråk, men det skulle kunna vara ett område som berörs av storlommens rörelser under häckningstid mellan de större sjöarna i centrala Södermanland (här t.ex. Båven, Uren, Valdemaren och Orrhammaren). I MKB ska det finnas en artvis bedömning av ifall den planerade verksamheten riskerar att komma i konflikt med fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen. Tillsammans med eventuella försiktighetsmått och skyddsåtgärder som planeras för att undvika att förbud utlöses. Utöver detta behövs även till MKB en beskrivning av viltet (fr.a. klövvilt) i området och projektets påverkan på det och även på förutsättningarna för jakt i området.

Våtmarker

I samrådsunderlaget anges att det inte finns några "våtmarker" i området. Vad som avses med begreppet våtmarker behöver beskrivas i MKB eftersom detta område omfattar flera mindre sjöar

med strandskogar och det finns ett betydande inslag av sumpskogar och myrmarker. Från den nationella våtmarksinventeringen (VMI) finns ett VMI-objekt "MYR VID O KVARNSJÖN 3.5 KM SO FLEN" (D09G9J02) klassat som Högt Naturvärde mellan Kvarnsjön och Holmsjön inom området.

Strandskydd

I MKB behöver även frågan om strandskydd belysas. Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13 § miljöbalken vid havet och vid insjöar och vattendrag. Inom ett strandskyddsområde är det bland annat förbjudet att utföra anläggningar eller anordningar, om de hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Inte heller får åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. I förarbetena anges vindkraftverk som exempel på åtgärder som är förbjudna inom ett strandskyddsområde (se prop. 1997/98:45 s. 90). Tillåtligheten utifrån strandskyddslagstiftningen ska bedömas inom ramen för tillståndsprövningen av vindkraftsparken.

Förslag inför fotomontage

För kommande synbarhetsanalys med fotomontage är det önskvärt med fotomontage utifrån flera platser runt om hela området från tätorten i norr och från platser längs Rv 221 i väster, väg 658 i söder och 662 i öster där det är sikt in mot området. Utöver detta bör fotomontage tas fram från Norrtorps golfbana, från jaktskyttebanan mellan Stensnäs och Lövgården i norr och från vattenytan vid Båven (riksintresse friluftsliv), Nedingen och från lämplig badplats.

Ärendets handläggning

Detta yttrande har sammanställts av miljöskyddshandläggare [REDACTED]. I handläggningen av ärendet har naturvårdshandläggare [REDACTED], kulturmiljöhandläggare [REDACTED], klimat- och energistrateg [REDACTED], vattenverksamhetshandläggare [REDACTED], handläggare inom miljöövervakning och vattenförvaltning [REDACTED], friluftslivssamordnare [REDACTED], plan- och infrastrukturhandläggare [REDACTED] deltagit.